

Een geschiedenis:

In de Sint-Bavokerk in Haarlem deelden vanaf 1475 burgers, die hiervoor werden aangesteld door het stadsbestuur, wekelijks brood uit aan de armen van de stad. Als dank voor het ontvangen van brood moesten de armen bidden voor het zielenheil van de burgers die deze hulp betaalden. Deze geschiedenis toont aan dat in Haarlem in 1475:

- het stadsbestuur uitging van het idee van *bonum commune*, en
- een verandering had plaatsgevonden in de armenzorg.

- 2p 7 Toon aan dat beide beweringen juist zijn, telkens met een verwijzing naar deze geschiedenis.

## Vroegmoderne tijd

---

De Portugese missionaris Diego del Santissimo Sacramento bezocht rond 1584 prehistorische rotstekeningen bij de Afrikaanse stad M'banza-Kongo. Hij schreef daarover: "Men denkt dat het Sint Thomas [een leerling van Jezus] was, die deze teksten in de steen achterliet."

- 2p 8 Leg uit dat Diego del Santissimo Sacramento de prehistorische Afrikaanse cultuur bekeek vanuit zijn eigen wereldbeeld.

*Gebruik bron 3.*

Je concludeert dat het conflict in de bron wordt veroorzaakt doordat veel regenten in de Republiek als uitgangspunt hebben dat:

- 1 ze de strijd tegen Spanje met handel kunnen financieren, en
- 2 particularisme moet worden nagestreefd.

- 3p 9 Licht de conclusies toe door:

- met bron voor **beide** uitgangspunten apart aan te tonen dat de handelswaar van koopman Bijland voor problemen zorgt, en
- zonder bron aan te geven waardoor in Amsterdam veel kooplieden juist met Antwerpen een goede handelsrelatie hebben.

*Gebruik bron 4.*

Stel: Je bestudeert de elite in de Republiek en je hebt twee onderzoeksonderwerpen:

- 1 Het benadrukken van status onder de rijke kooplieden.
- 2 Het dagelijks leven van rijke kooplieden.

Je concludeert dat je de bron **beter** bruikbaar vindt voor je eerste onderzoeksonderwerp en **minder** bruikbaar voor je tweede onderzoeksonderwerp.

- 4p 10 Leg beide conclusies uit met een verwijzing naar de bron.

*Gebruik bron 5.*

De uitgangspunten van Leopold sluiten aan bij politieke ideeën van Locke en Montesquieu.

- 2p 11 Toon dit apart aan voor een idee van Locke **en** voor een idee van Montesquieu.